

Міністерство освіти і науки України
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова

“ЗАТВЕРДЖЕНО”

на засіданні Вченої ради

УДУ імені Михайла Драгоманова

28 лютого 2023 р.

Протокол № 3

Директор навчально-методичної

роботи

проф. Вершадуб Р.М.

ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

«Методика викладання природничої освітньої галузі»

(назва обов'язкового освітнього компоненту)

освітньої програми _____ Початкова освіта _____
(назва)

галузі знань _____ 01 Освіта _____
(шифр і назва галузі знань)

спеціальності _____ 013 Початкова освіта _____
(код і назва спеціальності)

Першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Шифр за навчальним планом __ ПП2.11.3 __

Київ – 2023

Розробник програми:

Васютина Тетяна Миколаївна – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри початкової освіти та інноваційної педагогіки Педагогічного факультету Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

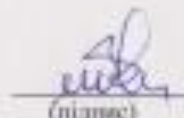
Рецензенти:

Міроненко Людмила Петрівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри біології та методики викладання біології декан природничо-географічного факультету Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка;

Кондратюк Олена Михайлівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки початкової освіти та інноваційної педагогіки УДУ імені Михайла Драгоманова.

Обговорено та рекомендовано до впровадження на засіданні Науково-методичної ради УДУ імені Михайла Драгоманова «24» жовтня 2023 року, протокол № 2

Голова НМР

(підпис)

Р.М.Вернидуб
(Прізвище, ініціали)

1. Пояснювальна записка

Навчальна програма освітнього компоненту «Методика викладання природничої освітньої галузі» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців освітнього рівня «Бакалавр», галузі знань 01 Освіта спеціальності 013 «Початкова освіта».

Предметом вивчення освітнього компоненту є закономірність зв'язків між складовими навчального процесу НУШ: змістом навчання (навчальним предметом/інтегрованим курсом), діяльністю учителя (викладанням) і діяльністю учнів (навчанням) і розроблення шляхів його оптимізації.

Міждисциплінарні зв'язки: «Основи природознавства», «Анатомія і фізіологія дітей з основами генетики та валеології», «Педагогіка», «Психологія», «Методика викладання інтегрованого курсу «Я досліджую світ»».

Мета і завдання освітнього компоненту.

Мета курсу – забезпечити оволодіння студентами спеціальності 013 «Початкова освіта» освітнього рівня «Бакалавр» необхідним обсягом фахових компетентностей, які допоможуть молодому вчителю викладати природничу складову інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у початкових класах згідно вимог чинного Державного стандарту початкової освіти та відповідних йому типових освітніх програм.

Завданнями курсу є підготовка майбутніх учителів-початківців до:

- 1) визначення в комплексі пізнавальних, виховних і розвивальних завдань природознавства, його місця у системі початкової освіти загалом та інтегрованих курсах зокрема;
- 2) удосконалення змісту природничої складової курсу ЯДС; наукового обґрунтування змісту програм та підручників, створених на засадах інтеграції;
- 3) раціонального добору змісту, форм, методів та методичних прийомів для формування у молодших школярів складників природничої компетентності та реалізації завдань освітньої галузі «Природничач»;
- 4) створення засобів навчання природознавству та складових матеріальної бази;
- 5) визначення вимог щодо підготовки вчителя до формування загальних та обов'язкових результатів навчання здобувачів початкової освіти, передбачених освітньою галуззю, в умовах інтеграції.

II. Основні результати навчання і компетентності згідно з вимогами освітньо-професійної програми

Інтегральна компетентність : Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі початкової освіти з розумінням відповідальності за свої дії.

№ з/п	Результати навчання	Компетентності
1.	ПР-03 Критично оцінювати достовірність та надійність інформаційних джерел, дотримуватися юридичних і етичних вимог щодо використання інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій у перебігу педагогічної діяльності в початковій школі.	ЗК-3. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт. ЗК-6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. СК-2. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, використовувати відкриті ресурси, інформаційно-комунікаційні та цифрові технології, оперувати ними в професійній діяльності. СК-7. Здатність до моделювання змісту відповідно до очікуваних

		результатів навчання, добору оптимальних форм, методів, технологій та засобів формування ключових і предметних компетентностей молодших школярів у процесі вивчення освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти: мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної.
2.	ПР-06 Інтегрувати та використовувати академічні предметні знання як основу змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти (мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної) та трансформувати їх у різні форми.	<p>ЗК-3. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.</p> <p>ЗК-6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>СК-3. Здатність до інтеграції та реалізації предметних знань як основи змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти: мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної.</p> <p>СК-7. Здатність до моделювання змісту відповідно до очікуваних результатів навчання, добору оптимальних форм, методів, технологій та засобів формування ключових і предметних компетентностей молодших школярів у процесі вивчення освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти: мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної.</p>
3	ПР-07 Планувати й здійснювати освітній процес з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, забезпечувати розвиток пізнавальної діяльності учнів, формувати в них мотивацію до навчання.	<p>ЗК-3. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.</p> <p>ЗК-6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p>

		<p>СК-5. Здатність до проектування осередків навчання, виховання й розвитку здобувачів початкової освіти.</p> <p>СК-6. Здатність до організації освітнього процесу в початковій школі з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, розвитку в них критичного мислення та формування ціннісних орієнтацій.</p>
4	<p>ПР-08 Організувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу початкової школи, використовувати практики самозбереження психічного здоров'я, усвідомленого емоційного реагування.</p>	<p>ЗК-3. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.</p> <p>ЗК-6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>СК-6. Здатність до організації освітнього процесу в початковій школі з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, розвитку в них критичного мислення та формування ціннісних орієнтацій.</p> <p>СК-7. Здатність до моделювання змісту відповідно до очікуваних результатів навчання, добору оптимальних форм, методів, технологій та засобів формування ключових і предметних компетентностей молодших школярів у процесі вивчення освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти: мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної.</p>
5	<p>ПР-09 Планувати та організувати освітній процес у початковій школі, позаурочні й позашкільні заняття та заходи, використовуючи різні організаційні форми навчання та типи занять, із дотриманням принципу науковості та вимог нормативних документів початкової школи.</p>	<p>ЗК-3. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.</p> <p>ЗК-6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>СК-7. Здатність до моделювання змісту відповідно до очікуваних результатів навчання, добору оптимальних форм, методів, технологій та засобів формування</p>

		ключових і предметних компетентностей молодших школярів у процесі вивчення освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти: мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної.
6	ПР 12 Застосовувати методи та прийоми навчання, інновації, міжпредметні зв'язки та інтегрувати зміст різних освітніх галузей в стандартних і нестандартних ситуаціях професійної діяльності в початковій школі, оцінювати результативність їх застосування.	ЗК-3. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт. ЗК-6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. СК-7. Здатність до моделювання змісту відповідно до очікуваних результатів навчання, добору оптимальних форм, методів, технологій та засобів формування ключових і предметних компетентностей молодших школярів у процесі вивчення освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти: мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної.

II. Орієнтовний тематичний план

На вивчення освітнього компоненту відводиться 3 кредити ЄКТС 90 годин.

№ з/п	Назви модулів і тем	Кількість годин (денна форма навчання 3.10 роки навчання)					Кількість годин (заочна(вечірня) форма навчання)				
		Аудитори льні	Лекції	Практич ні	Лаборат орані	СРС	Аудитори льні	Лекції	Практич ні (семінар)	Лаборат орані	СРС

<i>Модуль 1.</i> <i>Тема 1.</i> Вступ. Історія розвитку методики навчання природознавству <i>Тема 2.</i> Освітні та виховні завдання природознавства в курсі ЯДС. <i>Тема 3.</i> Зміст і особливості структурування навчального матеріалу природничого змісту в умовах інтегрованого курсу. <i>Тема 4.</i> Формування в учнів природничих уявлень та понять	14	6	8		20	6	4	2		39
	4	2	2		2		-	-		10
	2		2		2					10
	4	2		2	2		2	2		6
4	2	2		2		2	2			13
<i>Модуль 2.</i> <i>Тема 1.</i> Методи та методичні прийоми навчання природознавству в курсі ЯДС. <i>Тема 2.</i> Матеріальна база та засоби навчання природознавству в курсі ЯДС	13	6	6	1	15	6	2	2		19
	9	4	4	1	7		2	2		10
	4	2	2		8					9
<i>Модуль 3.</i> <i>Тема 1.</i> Форми навчання природознавства <i>Тема 2.</i> Позаурочна та позакласна робота з природничим змістом в курсі ЯДС. <i>Тема 3.</i> Організація проєктно-дослідницької діяльності молодших школярів природничого спрямування.	18	8	10		10		2			20
	8	4	4		4		2			7
	6	2	4		4					7
	4	2	2		2					6
Разом:	45	20	24	1	45	12	8	4		78

III. Зміст освітнього компоненту за модулями і темами:

Модуль 1.

Тема 1. Вступ. Історія розвитку методики викладання природознавству

Зміст теми

Мета та структура методики вивчення природничої ОГ.
Об'єкт, предмет та завдання. Зв'язок методики з іншими науками.
Історія розвитку методики викладання природничої ОГ.

Тема 2. Освітні та виховні завдання природознавства в курсі ЯДС.

Зміст теми

Мета і завдання інтегрованого курсу ЯДС в НУШ. Місце природознавства в ньому.

Оволодіння учнями природничими предметними уміннями та навичками.

Формування у молодших школярів наукового світогляду в процесі вивчення природничого матеріалу.

Виховні можливості змісту шкільного природознавства в світлі Концепції НУШ.

Здійснення патріотичного, естетичного, екологічного, санітарно-гігієнічного, фізичного та трудового виховання в ході вивчення природознавства.

Розвиток мислення, мови, спостережливості учнів.

Тема 3. Зміст і особливості структурування навчального матеріалу.

Зміст теми

Природознавство в змісті інтегрованого курсу «Я досліджую світ».

Принципи побудови змісту природознавства з урахуванням вимог Державного стандарту початкової освіти та Концепції НУШ.

Характеристика програми, які реалізують зміст природничої галузі в початковій школі.

Тема 4. Формування природничих уявлень та понять

Зміст теми

Форми відображення дійсності в свідомості людини.

Методика формування уявлень.

Характеристика природничих понять, методика їх формування. Термінологічна робота.

Керівництво пізнавальною діяльністю учнів при формуванні понять.

Повторення у процесі викладання природознавства.

Методика формування природничих умінь. Зв'язок теорії з практикою.

Модуль 2.

Тема 1. Методи та методичні прийоми навчання природознавству в курсі ЯДС.

Зміст теми

Поняття про методи навчання природознавству в курсі ЯДС.

Сучасні підходи до класифікації методів навчання.

Характеристика різних груп методів: А) словесно-ілюстративні; Б) наочно-ілюстративні та наочно-пошукові;

В) практично-репродуктивні; Г) методи формування пізнавальних інтересів; Г) методи контролю і самоконтролю у навчанні.

Інтерактивні методи навчання в курсі «ЯДС».

Методичні прийоми.

Дослід як провідний метод навчання природознавству в курсі ЯДС.

Особливості поєднання методів та прийомів при вивченні природознавства в курсі ЯДС.

Формування навичок дослідництва у дітей початкової школи в курсі ЯДС

Тема 2. Матеріальна база та засоби навчання природознавству в курсі ЯДС

Зміст теми

Значення і загальна характеристика матеріальної бази з природознавства в курсі ЯДС.

Відділ природознавства в кабінеті початкових класів, дидактичні вимоги щодо його оформлення.

Наочні посібники та їх класифікація. Допоміжне обладнання.

Організація та обладнання куточка живої природи.

Навчально-дослідна ділянка, її роль у закріпленні учнями теоретичних знань.

Географічний майданчик, його обладнання, значення у навчанні природознавству в курсі ЯДС. Краєзнавчий куточок та куточок досліджень.

Дидактичні можливості картографічної продукції у навчанні учнів курсу ЯДС

Модуль 3.

Тема 1. Форми навчання природознавства

Зміст теми

Поняття “організаційні форми навчання” та “форми навчальної діяльності учнів”. Різноманітність організаційних форм навчання з природознавству в курсі ЯДС.

Урок – основна форма навчальної роботи з природознавству в курсі ЯДС.

Функції уроку. Основні вимоги до сучасного уроку.

Типологія уроків. Макро- і мікроструктура уроку.

Інтегровані уроки з природознавства та інших предметів.

Підготовка вчителя до уроку. Перспективне, тематичне і поурочне планування.

Аналіз, самоаналіз і самооцінка уроку. Схеми аналізу уроку.

Форми організації навчальної діяльності учнів на уроці: фронтальна, групова, парна та індивідуальна.

Екскурсія, її місце та значення у процесі навчання молодших школярів природознавству в курсі ЯДС.

Тема 2. Організація позаурочної та позакласної роботи учнів з природознавства у початковій школі.

Зміст теми

Суть позаурочної та позакласної роботи природничого змісту як форм організації освітнього процесу. Спільні та відмінні ознаки.

Зміст, методи, засоби та форми організації позаурочної та позакласної роботи з природничим змістом.

Види домашніх завдань з природничим змістом. Робота в куточку досліджень НУШ, краєзначому куточку, географічному майданчику.

Тема 3. Організація проєктно-дослідницької діяльності молодших школярів природничого спрямування.

Зміст теми

Суть та значення проєктно-дослідницької діяльності молодших школярів. Види проєктів природничого спрямування. Критерії оцінювання результатів проєктних робіт.

IV. Засоби діагностики успішності навчання

Контроль та оцінювання навчальних досягнень такі: поточний (індивідуальний і фронтальний усний та письмовий) та підсумковий контроль (іспит). Контролю та оцінюванню підлягають: теоретичні знання з дисципліни, самостійні завдання у робочому зошиті, творчі роботи (плани-конспекти, проєктні роботи), модульні роботи.

Оцінка включає в себе поточний контроль (оцінюється робота на парах, вчасне і якісне виконання практичних та самостійних робіт, модульні контрольні роботи (іспит – 4 семестр).

Критерії оцінювання знань студентів

- 1) якість знань (правильність, повнота, глибина, системність, дієвість, узагальненість, міцність);
- 2) ступінь сформованості професійних умінь з дисципліни;
- 3) ступінь самостійності в навчальній діяльності;
- 4) досвід творчої пошукової діяльності.

V. Форма підсумкового контролю успішного навчання.

Екзамен – поточна успішність 60 балів і 40 балів екзамен.

VII. Інформаційні джерела для вивчення курсу

Основні джерела

1. Атлас. Природознавство з контурними картами до курсу «Я досліджую світ». Київ, ДНВП «Картографія». 2020. 16 с.
2. Атлас «Я досліджую світ» з контурними картами. Суспільство. Історія. Культура /Укл. Васютіна Т.М. Київ, ДНВП «Картографія». 2023. 18 с.
3. Васютіна Т. Дидактичні можливості музейної педагогіки та віртуальних екскурсій у навчанні молодших школярів. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Випуск № 29, 2020. URL: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/29_2020/part_1/35.pdf DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.1/29.209317>

4. Васютіна Т., Губарева Д., Осіпова І. Дидактичні можливості змішаного навчання у проектній діяльності учнів 4-го класу. *Початкова школа і сучасність*. 2018. №7. С. 3–7.
5. Васютіна Т.М., Коханко О.Г., Золотаренко Т.О. Методика організації занурень у початковій школі як приклад міждисциплінарної інтеграції в STREAM-освіті. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка* / [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, І. Зимомря]. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2020. Вип. 34. Том 1. С. 242 – 248. URL: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/34_2020/part_1/41.pdf. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/34-1-39>
6. Васютіна Т., Ішук І., Остроух В.І. Дидактичні можливості атласу з природознавства до курсу «Я досліджую світ» (1-2 клас) для навчання молодших школярів. *Початкова школа*. 2019. № 5. С.38 –42.
7. Васютіна Т.М. Екскурсії з природознавства як засіб реалізації діяльнісного підходу у навчанні молодших школярів. *Початкова школа і сучасність*. 2017. №11(39). С.9 – 13.
8. Васютіна Т.М., Саєнко Ю.О. Методика організації роботи учнів 1-го класу з картографічними посібниками в процесі вивчення курсу «Я досліджую світ» *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка* / [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, І. Зимомря]. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2021. Вип. 36. Том 1. С. 239 – 244. URL: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/36_2021/part_1/40.pdf DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/36-1-38>
9. Васютіна Т.М. Методичні орієнтири організації проектної діяльності учнів з природознавства у початковій школі. *Початкова школа*. 2015. № 11. С.50 – 54.
10. Васютіна Т.М. Методичні особливості проведення екскурсій з природознавства у початковій школі. *Початкова школа*. 2017. № 6. С.23-26
11. Васютіна Т., Тимошенко А. Зміст, форми організації і методи формування наскрізних умінь в учнів 3-го класу засобом проектної діяльності. *Початкова школа і сучасність*. 2019. № 2(54). С. 3 – 8.
12. Воронцова Т. та ін. Навчально-методичний посібник «Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у 1-2 класах закладів загальної середньої освіти на засадах компетентнісного підходу». Алатон. 2019. 128 с. URL: http://autta.org.ua/ua/resources/ya_doslidzhuyu_svit
13. Всеукраїнська школа онлайн. URL: <https://m.youtube.com/playlist?list=PLFVSJgZgf7h83UIUkRcpJvgzatiouhdcC>
14. Гільберт Т., Тарнавська С. Організація освітнього процесу в 1-му класі засобами інтегрованого курсу «Я досліджую світ». *Початкова школа*. 2018. №8. С. 36-43
15. Гільберт Т., Тарнавська С. Орієнтовне-календарно тематичне планування з інтегрованого курсу «Я досліджую світ». *Початкова школа*. 2019. №9. С. 40-48.
16. Гільберт Т. Навчально-методичний посібник «Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у 1-2 класах закладів загальної середньої освіти на засадах компетентнісного підходу» /Тетяна Гільберт, Світлана Тарнавська, Ніна Павич. Київ, Генеза. 2019. 256 с.
17. Гільберт Т.Г., Тарнавська С.С., Хитра З.М., Павич Н.М. Навчально-методичний посібник «Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у 3-4 класах закладів загальної середньої освіти на засадах компетентнісного підходу». Київ. Генеза, 2020. 240 с. URL: <https://bit.ly/3QnJSp2>
18. Грущинська І. Як спостерігати за природою. Читанка з природознавства. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан. 2009. 296 с.
19. Державний стандарт початкової освіти. Освітня галузь “Природнича”. URL: <http://newstandard.nus.org.ua/>
20. Досліди та експерименти. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/profesijna-skarbnichka/doslidi-ta-eksperimenti-z-ditmi>

21. Доценко С. Розвиток уяви учнів початкових класів під час вивчення природничо-математичних дисциплін. *Рідна школа*. 2016. № 5 - 6. С. 34-40
22. Електронні версії підручників. URL: <https://imzo.gov.ua/pidruchniki/elektronni-versiyi-pidruchnikiv/>
23. Концепція «Нова українська школа». URL: <http://mon.gov.ua/202016/12/05/konczepczya.pdf>
24. Лінник О.О. Методика викладання освітньої галузі «Людина і світ». Навчальний посібник/ Автор та укладач О.О. Лінник. К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. 248 с.
25. Ліпінська Л., Юрченко О. Мандруєм рідним краєм, водойми ми вивчаєм /Л. Ліпінська, О. Юрченко. *Учитель початкової школи*. 2016. № 3. С. 26-30
26. Люта Т. Позакласна науково-дослідницька робота учнів початкових класів. *Початкова школа*. 2016. №6. С. 22-26
27. Малафіїк І.В. Дидактика: Навчальний посібник. К.: Кондор, 2005. 397 с.
28. Матеріали до підручників «Я досліджую світ» (Воронцова Т. Та ін.). URL: <http://autta.org.ua/ua/>
29. Методика навчання ЯДС 1-2 клас. URL: <https://nuschool.com.ua/lessons/world/1-2klas/index.html>
30. Методична підтримка. 2 клас. URL: <https://nataliyakvartyk.wixsite.com/yadoslidzhyu>
31. Мультизнайка інформація для 1-2 класу. URL: <https://youtube.com/channel/UC1cScP6bvmeKwO1jC1f5dhg>
32. Нарочна Л.К. та ін. Методика викладання природознавства: Навч. посібник / Л.К. Нарочна, Г.В. Ковальчук, К.Д. Гончарова. 2-ге вид., перероб. і допов. К.: Вища шк., 1990. – 302 с.
33. Нова українська школа: поради для вчителя / Під заг. Ред. Бібик Н. М. К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.
34. Особиста сторінка автора підручника ЯДС. Большакова І. URL: https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=688514661507252&id=100010461726969
35. Особиста сторінка автора підручника ЯДС. Воронцова Т. URL: <https://www.facebook.com/Tetyana.Vorontsova>
36. Осипенко І. Як змінюється життя птахів восени. Перелітні та осілі птахи. *Початкова школа*. 2016. №11. С. 29 -32
37. Робочі зошити для учнів. URL: <https://detmir.com.ua/product/474920/>
<https://detmir.com.ua/product/462920/>
38. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О. Я. 1 - 2 клас. 2022. URL: <https://bit.ly/3WDasPQ>
39. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Шияна Р. Б. 1-2 клас. 2022. URL: <https://bit.ly/45D7UFM>
40. Типова освітня програма під керівництвом Р. Б. Шияна. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/nush/tipovaosvitnyaprogram1.doc>
41. Типова освітня програма розроблена під керівництвом О.Я. Савченко. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/nush/04/11/1tipova-osvitnya-programa-rozroblena-pid-kerivnitstvom-o-ya-savchenko.docx>
42. Фіцула М. М. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. К.: Видавничий центр «Академія», 2002. 528 с.
43. ЯДС- творча майстерня. URL: https://youtube.com/channel/UCvgCl_8fEnoPN9yqUpOxulg
44. Barrett, M. Competences for democratic culture: Living together as equals in culturally diverse democratic societies. Strasbourg: Council of Europe Publishing. 2016.
45. Competences for democratic culture : living together as equals in culturally diverse democratic societies / Council of Europe. Strasbourg, 2016. 78 p. Взято з <https://rm.coe.int/version-ukrainienne-240418/16807c886e>
46. David, L. *Group training practice*. Petersburg, Russian Federation: Piter. 2020.

47. Gollob R., Krapf P. and Weidinger W. (eds), Educating for democracy: background materials on democratic citizenship and human rights education for teachers, Council of Europe Publishing, Strasbourg, www.coe.int/t/dg4/education/edc/Source/Resources/Teachers_manuals/Educating_democracy_EN.pdf. Sources of the competences schemes 63.2010.

Допоміжні джерела

1. Баран Г. Розмноження квіткових та кімнатних рослин різними способами. *Початкова школа*. 2016. №8. С. 33-36
2. Барна М., Волощенко О., Козак О. Організм людини ми вивчаємо й на практиці знання перевіряємо. Методичні підходи до викладання розділу «Людина та її організм». *Учитель початкової школи*. 2016. № 2. С. 14 –18
3. Біда О. О.Я. Герд – засновник методики викладання курсу природознавство. *Початкова школа*. 2001. № 3. С. 59 – 60.
4. Білик В. Проектна діяльність – основа розвитку творчих здібностей молодших школярів. *Початкова школа*. 2013. № 5. С. 6 – 8.
5. Боголюбов А.С. Метеорологические наблюдения. *Биология в школе*. 2000. № 1, 2.
6. Майстер В. Побачити повітря нам непросто – властивості його відкриє дослід. *Учитель початкової школи*. 2016. № 3. С. 23 - 25
7. Майстер В. Наша планета дуже багата. Надра її так цікаво вивчати! (добірка дослідів з теми «Гірські породи»). *Учитель початкової школи*. 2016. № 7. С. 38-40
8. Майстер В. Усмішка природи. Цікаві досліди для проведення влітку. *Учитель початкової школи*. 2016. № 5. С. 36-38
9. Небесна Т. Природні явища малюкам приємно в русі й грі вивчати (фізкультхвилинки в супроводі дидактичних ігор). *Учитель початкової школи*. 2016. № 6. С. 36-38
10. Петречук О. Життя людини – найвища цінність. *Початкова школа*. 2016. № 2. С. 21 – 22.
11. Петрина А. Еколого-народознавчий проект “Прилетіли соловейки на нашу земельку”. *Початкова школа*. 2016. №6. С. 17-21
12. Пермінова І. Рефлексія як активний метод підбиття підсумків уроку в початкових класах. *Початкова школа*. 2016. №7. С.46-48
13. Притуляк Т. Виховання молодшого школяра засобами природи. *Початкова школа*. 2016. №9. С. 36 - 39.
14. Притуляк Т. Жива природа влітку. *Початкова школа*. 2016. №7. С.16-18
15. Прокопенко В. Розвиток інтелектуальних здібностей та емоційного інтелекту засобами навчальних проектів. *Початкова школа*. 2013. № 2. С. 30 – 32.
16. Ходєєва Т. Виховання бережливого ставлення до природи у шкільній практиці. *Початкова школа*. 2016. № 3. С. 47 – 49.
17. Шухова Е. Ботанічна екскурсія на міський ринок. *Биология в шк.* 2003. № 6. С. 38 - 41
18. Шухова Е. Щоденник спостережень за кімнатними тваринами. *Биология і хімія в школі*. 2000. № 2, 4, 6.

Інформаційні ресурси

1. <https://mon.gov.ua/ua> – сайт Міністерства освіти і науки України.
2. http://autta.org.ua/ua/resources/ya_doslidzhuyu_svit/
3. <https://imzo.gov.ua/> – сайт Інституту модернізації змісту освіти
4. <https://lib.npu.edu.ua/> – бібліотека НПУ імені М.П.Драгоманова.
5. <http://dnpb.gov.ua/ua/> – Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського.
6. <http://nbuv.gov.ua/node/554> – електронні інформаційні ресурси Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського.

7. <https://nus.org.ua/> - сайт НУШ.
8. <https://www.liveworksheets.com/kj1501873xp>
9. <https://learningapps.org/user/%D0%AF%D0%94%D0%A1%201%20%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D1%81?displayfolder=1972774>
10. <https://vsimpptx.com/> (презентації)
11. <https://naurok.com.ua/> (тести)
12. <https://vseosvita.ua/> (тести)
13. <https://miyklas.com.ua/>
14. <https://svitdovkola.org/metodic/ik4>
15. Youtube.com (канал Kozak TV)

РЕЦЕНЗІЯ

**на навчальну програму обов'язкового освітнього компоненту
«Методика викладання природничої освітньої галузі»
(автор: Т.М. Васютіна)**

Навчальна програма обов'язкового освітнього компоненту «Методика викладання природничої освітньої галузі» розроблена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, галузі знань 01 Освіта, спеціальності 013 Початкова освіта з опорою на чинні законодавчі та нормативні документи, що регулюють освітній процес у загальноосвітній та вищій школах. На вивчення обов'язкового освітнього компоненту відводиться 3 кредити ЄКТС 90 годин.

Програма складена відповідно до вимог, які висуваються до такого виду нормативних документів. Змістове наповнення усіх структурних елементів не викликає заперечень, доводить її актуальність та дієвість для формування відповідних компетентностей у майбутніх учителів початкової школи. Прогнозовані програмні результати навчання та компетентності відповідають освітньо-професійній програмі і є можливими для формування.

Особливе місце у програмі відводиться формуванню у студентів фахових компетентностей, пов'язаних з інтеграцією та реалізацією предметних знань як основи змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти: мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної та ін., що утворюють курс «Я досліджую світ», з моделюванням уроків з природничою складовою, підбором сучасного обладнання до уроків різних типів, написання планів-конспектів уроків з добором оптимальних форм, методів, технологій та засобів формування ключових і предметних компетентностей молодших школярів у процесі вивчення природничої освітньої галузі тощо.

Висновок: програма обов'язкового освітнього компоненту «Методика викладання природничої освітньої галузі» (автор: Т.М. Васютіна) повністю відповідає вимогам до оформлення даного виду документів і може бути рекомендована до затвердження і використання.

Рецензент:

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри біології та методики навчання біології,
декан природничо-географічного факультету
Сумського державного педагогічного
університету імені А.С.Макаренка

РЕЦЕНЗІЯ
на навчальну програму обов'язкового освітнього компоненту
«Методика викладання природничої освітньої галузі»
(автор: Т.М. Васютіна)

В умовах становлення ступеневої системи освіти в Україні, впровадження Державних стандартів підготовки фахівців різних кваліфікаційних рівнів, Державного стандарту початкової освіти (2018 р.) та інших нормативних документів, особливе місце належить проблемі оновлення фахової підготовки майбутніх учителів початкових класів у закладах вищої освіти. У зв'язку з цим, доречним і актуальним є створення даної програми, де значна увага приділяється як теоретичній підготовці студентів-початківців, так і практичній.

Навчальна програма обов'язкового освітнього компоненту «Методика викладання природничої освітньої галузі» розроблена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, галузі знань 01 Освіта, спеціальності 013 Початкова освіта. На вивчення даного обов'язкового освітнього компоненту відводиться 3 кредити ЄКТС 90 годин.

У програмі чітко прописані предмет, мета, завдання, міжпредметні зв'язки дисципліни із у структурі підготовки студентів даної спеціальності до професійної діяльності. Зрозуміло сформульовано тематику і зміст модулів, зроблено розподіл годин на аудиторну та самостійну роботу, подано список нових рекомендованих джерел.

Щодо змістового наповнення документу, то значна увага акцентується на ознайомленні майбутніх вчителів-початківців із сучасними проблемами методики природознавства в структурі інтегрованого курсу «Я досліджую світ». Суттєва увага приділяється формуванню здатності проектувати плани-конспекти уроків різних типів, наповнювати їх змістом і відпрацьовувати методику їх проведення за допомогою сюжетно-рольових ігор різної тематики, що прописано у завданнях як для самостійної роботи, так і для аудиторної.

Висновок: програма обов'язкового освітнього компоненту «Методика викладання природничої освітньої галузі» (автор: Т.М. Васютіна) повністю відповідає вимогам до оформлення даного виду документів і може бути рекомендована до затвердження і використання.

Рецензент:

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри початкової освіти
та інноваційної педагогіки
Педагогічного факультету
УДУ імені Михайла Драгоманова

Олена КОНДРАТЮК